

KRIZA ODGOJNOG UZORA U ŠKOLAMA

“Povijest čovjeka je groblje velikih kultura, koje su završile katastrofom zbog nesposobnosti da planirano, racionalno i dobrovoljno reagiraju na izazove.” (Erich Fromm)

Podsjećanje na riječi ovog velikog mislioca nas obavezuje da ne ostane-
mo mirni i ravnodušni na izazove, krize i probleme koji nas pogađaju. Sva-
ko vrijeme nosi svoje breme poteškoća, iskušenja i neostvarenih obećanja
s kojima se svakodnevno susrećemo i kao takve ih prepoznajemo. Jedna
od “vrućih” tema svakodnevnice je odgoj i obrazovanje, ili konkretno
“Krizu odgojnog uzora u školama”. Savremeni ponor i učmalost odgojno-
obrazovnog procesa, koji su već odavno dosegli granicu nepodnošljivosti
u mnogobrojnim školskim ustanovama, od dečjih vrtića do univerziteta,
tema je koju ću tretirati u narednim redovima i pokušati da je osvjetlim iz
više aspekata, bez pretenzija da donosim konačan zaključak i postavljam
definitivnu dijagnozu. Prije bih se usudio pozvati bošnjačku inteligenciju i
ljude od pera da zajedničkim snagama pomjerimo stvari sa mrtve tačke i
vratimo vjeru u snagu i moć nauke, odgoja i obrazovanja.

Kako se postaviti pred bujicom nadolazećih problema koje pred nas
kao učitelje, nastavnike i profesore postavlja savremena škola, učenici, nji-
hovi roditelji, pa i društvo u cjelini. Kakve su i kolike odgojne mogućnosti
škole? Gdje je granica između odgoja i obrazovanja i da li postoji njihova
ravnomyerna izbalansiranost i zastupljenost u nastavnom procesu? Post-
oji li odgojni uzor u školi, te da li je sadržana u ličnost učitelja i nastavnika?
Akademik Danilović ovoj listi pitanja dodaje i ona vezana za nastavnika:

“Koje sve moralne i ljudske osobine treba da posjeduje, a koje se očekuju i zahtijevaju od strane društva? Koje stručnosti, znanja i kompetencije iz raznih nauka treba da posjeduje? Koje i kakve uloge i funkcije vrši i koji mu značaj i vrijednost za razvoj mlade generacije daje pedagogija?”¹

Danas je odgojna dimenzija škole devalvirana iz više razloga, a jedan od njih je i nepostojanje odgojnog uzora u liku prosvjetnih radnika, te neselektivno gomilanje informacija u čijem se mnoštvu učenici ne snalaze. Etičke vrijednosti i odgojna komponenta se gube, a preneglašavaju se i trpaju informacije o obrazovanju. A znanje bez etičkih vrijednosti i morala vodi sigurnom sunovratu i pretvara se u svoju suprotnost. Profesor Enes Karić kaže: “Obrazovanje bez odgoja teži da se pretvori u rušilačku snagu nad prirodom i ljudskim društvom. Oni su živi i dinamični procesi, koji nisu jednom za uvijek dati, već traže stalni nadzor, pažnju i kontinuiranu revitalizaciju. Baš kao što i ptica, da bi se održala u zraku, mora neprestano uzmahivati sa oba svoja krila.”² U vremenu globalizacije, a zahvaljujući naglom razvoju masovnih komunikacija, odgoj i obrazovanje postaju dostupnim gotovo svim ljudima, i više nisu privilegija ulemanske, kastinske, plemićke ili vladarske elite. Ipak, kriza koju preživljava savremena škola i obrazovanje u cjelini, alarmantno ukazuje na neodložnu potrebu reformi od vrha sistema do zadnjeg pojedinca. Umjesto masovnog, klasičnog, bezličnog i stereotipnog školovanja, lišenog odgoja učenika, hoćemo obrazovanje koje odgaja pojedinca stručnog, odgovornog, i prije svega moralnog.” Plinske komore holokausta, genocidne mape i planove, logore i masovne grobnice, osmislili su i konstruisali vrhunski obrazovani, ali neodgojeni i nemoralni akademici i naučnici. Moderna škola i obrazovanje su regrutovali armiju obrazovanog, ali neodgojenog ljudstva, kojem su bliži dresura i strah, nego li moralni stid i odgovornost.”³ Unatoč činjenici da čovječanstvo nikada nije bilo obrazovanije nego u posljednja

¹ Akademik prof. Dr. Mirčeta Danilović, Nastavnik kao uzor, model, idol, ideal, simbol, vrednost, tj. mera savršenog i svestrano obrazovanog čoveka – uvodni referat na šestom međunarodnom simpozijumu, Tehnički fakultet, Čačak, 2011., str. 2

² Dr. Karić, E., Tradicija i suvremenost – Odgajati i obrazovati, Novi Muallim, br. 1., Udruženje Ilmije, Sarajevo, 2000., str. 10

³ Ibid, str.12

dva stoljeća, susrećemo se s apsurdom, da baš taj moderno-obrazovani ali neodgojeni čovjek, u ratnom vihoru spali svojim rukama desetine velikih svjetskih gradova. Oni su proizvod škole i znanje bez odgojnog uzora. Mudri Dželaluddin Rumi je govorio: "Obrazovanu ali neodgojenu čovjeku um ili pamet služi baš kao što lopovu služi svijeća u vrijeme dok krade."⁴ Gdje je, ustvari, suštinski problem?

Savremena škola, a to su sve one naše škole koje nas okružuju, koje se izdržavaju porezima naših građana i u koje šaljemo našu djecu, na prvi pogled dočekuje učenike sa sređenim kabinetima, uredno napisanim programima i udžbenicima. Očekuje se atmosfera učeničke radoznalosti, čežnje i želje za znanjem, te roditeljskog truda, savjeta i pažnje od strane učitelja i nastavnika. Međutim, uloge su unaprijed podijeljene i zamrznute: nastavnik predaje i diktira, učenik sluša i anemično hvata beleške. Bilo kakvo pitanje učenika, interakcija, eventualna sumnja ili možda greška u izloženom predavanju nastavnika su apsolutno neprihvatljivi. Tako naše škole proizvode poslušne, dresirane i stereotipne, a ne aktivne i savjesne građane. One školuju, bar kod nas u Sandžaku, ljude naviknute da slušaju, bespogovorno prihvataju, da ne pitaju i da se ne bune. Kroz nastavne programe obrađuju i uče tuđe pisce, jezik, historiju i kulturu, istovremeno zanemarujući vlastito bogato književno, kulturno-umjetničko i duhovno naslijeđe. I zato se nameće ono neizostavno pitanje: odgajamo li i obrazujemo u školama poltrone i buduće poslušnike režima koji podanički i nekritički izvršavaju nakane svojih političkih mentora i vlastodržaca oličenih u funkcijama ministara, savjetnika, direktora ili nastavnika, bez želje i znanja da sagledaju katastrofalne posljedice takvog devijantnog vaspitno-obrazovnog procesa, u kojem su, nažalost, uključena i naša bošnjačka djeca. Odgojni proces u obrazovnom sistemu je i suviše važan društveni fenomen da bi bio prepušten dnevno-političkim intrigama i nagodbama stranačkih koalicionih partnera. Odgoj je jedinstven i vrlo zahtjevan međuljudski odnos prepun dinamike i truda, a koji podrazumijeva znanje, moral, vještine i navike, uvažavanje i poštovanje drugog i drugačijeg, a sve skupa sublimirano u liku odgojnog uzora, počevši od roditelja u po-

⁴ Dr. Karić, E., Tradicija i suvremenost – Odgajati i obrazovati, Novi Muallim, br. 1., Udruženje Ilmije, Sarajevo, 1. Muharrem, 1421 h., april, 2000., str. 13

rođici, preko vaspitača u dečjim vrtićima, pa sve do učitelja, nastavnika i direktora u školskim ustanovama. Odgojem se čovjek osposobljava za: ispravno shvatanje slobode, zdrav odnos prema sebi, prema drugim ljudima, te prema materijalnom i duhovnom svijetu oko sebe. «'Odgoj mladih naraštaja jedna je od najvažnijih zadataka ljudi svih vremena, jer se formiranjem, prihvatanjem i prenošenjem temeljnih univerzalnih i općeljudskih vrijednosti oblikuje čovjek kao individua, pravedno i prosperitetno društvo i sigurna budućnost.’⁵ A odgoja nema bez vrijednosti i vrijedonosnog sistema. “Vrijednosti možemo odrediti kao relativno stabilne, opšte i hijerarhijski organizovane karakteristike pojedinaca i grupa formirane međusobnim djelovanjem historijskih, aktuelno-socijalnih i individualnih činilaca, koje zbog tako pripisane poželjnosti, usmjeravaju pomašanje individua ka određenim ciljevima.”⁶

Da odgoj ima, uistinu, odlučujuću riječ u kreiranju naše egzistencije i života naših najmlađih, potvrđuje nam i misao njemačkog filozofa Imanuela Kanta koji kaže: “ U odgoju leži velika tajna usavršavanja ljudske naravi. Radošću nas ispunjava znanje da se ljudska narav može putem odgoja sve više razvijati i da može postići oblik koji je čovječstvu ili ljudskosti naprimjereniji. To nam otvara pogled na sretniju budućnost ljudskog roda.”⁷ Odgoja nema bez pojedinca i odgojnog uzora, a kvalitetnog društva i zajednice nema bez odgojenih individual, bili to: roditelji, nastavnici ili učenici. Zajednica i škola u njoj biće kvalitetnija ukoliko posjeduje kvalitetne kadrove, odgojene i moralno-etički prepoznatljive ličnosti. Odgoj kojim se edukujemo za poštovanje univerzalnih načela i vrijednosti ne uključuje samo znanje o općeljudskim vrijednostima, nego i prihvatanje tih vrijednosti kao svog životnog stava, jednostavno, življenje u skladu s usvojenim vrijednostima. Zato je važno da se menadžment škole od direktora, pedagoga, psihologa, pa do svakog člana nastavnog kolektiva ponaosob, ponaša u stvarnom životu, privatnom i javnom, u skladu

⁵ Sabina Marunčić, *Odgoj u svijetu pomućenih vrijednosti*, Stručno vijeće knjižničara Splitsko-Dalmatinske županije, Split, 2008., str. 2

⁶ Popadić, D., *Učeničke preferencije načina života – efekti osnovnog školovanja*, Institut za psihologiju, Beograd, 1990., str. 4

⁷ Ibid, str. 3

s usvojenim principima i školskom etikom. Ne samo u svom vlastitom okruženju, škola kao i sve druge odgojno-obrazovne ustanove trebale bi pomoći disfunkcionalnoj porodici, preuzimajući odgojnu funkciju roditelja koja je ugrožena zbog sve veće odsutnosti roditelja iz porodice (brz tempo života, posao, loša ekonomska situacija i sl.)

A Božiji Poslanik u hadisu kaže: "Dovoljno je čovjeku grijeha da dopusti da zastrane oni koji zavise od njega".⁸

Dakle, na području odgoja nijedna odgojno-obrazovna ustanova, a ponajmanje škola, ne bi smjela biti 'neutralna', niti bi bilo koji vaspitač, učitelj ili nastavnik koji je uključen u nastavni proces, mogao izbjeći ulogu odgojitelja i poziciju odgojnog uzora. Zalagati se za neutralnost ili isključenje odgoja iz školskog sistema, znači isključenje temeljnih ljudskih i univerzalnih vrijednosti, a među njima vjere i morala, iz područja kulture i obrazovanja. Ne zaboravimo da škola može podučavati i obrazovati, ali može katkada i deformisati odgojno-obrazovni profil naše djece. Još jednom navodimo misli Eriha Fromma koji pronicljivo upozorava: 'Škola je mjesto gdje se misao formira, ali i deformira'⁹

Govoreći da škola mora vrlo pažljivo selektirati nastavni kadar, odgojno-obrazovne uzore učenicima, te povesti računa šta naša djeca čitaju i iz kakvih se udžebnika obrazuju, Frančesko Petrarka veli da čitanje rijetko izbjegava opasnost, ako svjetlo Istine ne svjetli nad čitateljem, poučavajući ga šta izbjegavati. Upravo, to svjetlo istine bi trebali biti uzori, ti visokomoralni i pragmatični učitelji i nastavnici naše djece! Škole su pod plaštom slobode i lažne demokratizacije postale mjesta anarhije i neodgovornosti. Sloboda bez odgovornosti vodi samovolji, neredu i nasilju, a to je ugrožavanje tuđe slobode.

Glasser, zagovornik uspješne škole, zabrinuto primjećuje kad kaže: "Djecu učimo svemu ostalom, ali ne i da budu časni ljudi". Potreba za odgojem, plemenitim i karakternim ljudima, insanskim ponašanjem dolazi

⁸ Hadis se nalazi u hadiskoj zbirci Mustedrek, a navodi ga Dr. E. i M. Bešir u svom djelu *Odgoj djece*, Ilum, Bužim, 2007., str. 8.

⁹ Fetić, F., *Analiza tekstova iz oblasti školske pedagogije*, Novi Muallim, br.18., Udruženje ilmije BiH, Sarajevo, 2004., str.56

do izražaja, naročito danas, u vremenu relativiziranja univerzalnih ljudskih vrijednosti i strašnog obezduhovljenja čovječanstva, kada je zatiranje Božanskih principa moralnosti i čistoće duha postalo princip politike, javnog života, kulture i obrazovanja. Rezultati takvog stanja su eskalacija nemorala, kriminala i neljudskog ponašanja u svim segmentima ljudske egzistencije. Nažalost, i pored tolikog broja pedagoga, pedagoških instituta i zavoda, na stotine udžbenika i pedagoških časopisa, do juče nezamislivih nastavnih pomagala, digitalne tehnike i savremenih metoda, u svijetu se enormno povećava broj neodgojenih, posrnulih i duhovno degenerisanih pojedinaca koji javno manifestuju da su ispod nivoa zdravog ljudskog ponašanja. Odgoj i živi odgojni uzori kao da su iščezli među nama. "U krizi je porodica, odgojni modeli i odgoj općenito. Kriza odgoja u porodici plod je slabosti, nezrelosti i nespremnosti starijih članova porodice, ali i zavodljivosti vanjskih negativnih utjecaja. Krizi doprinosi i svjetonazor koji pretjerano uzvisuje pojedinca i njegovu slobodu, a zaboravlja na njeno naličje – odgovornost. Zbog svega toga primarna zadaća u današnjem društvu trebala bi biti povratak izvornim moralnim i kulturnim vrijednostima."¹⁰

Gdje je duh, snaga i radost prave, istinske škole kojoj su se radovali i djeca i njihovi roditelji? Zašto je zamrla sigurnost i vjera u školski autoritet? Ko koga sputava: država - ministarstvo prosvjete, resorno ministarstvo - školske direktore i upravu, a oni - nastavnike i učitelje, ili je možda obrnuto? Zašto šute roditelji i zašto njihov glas ne može da dopre tamo gdje bi se trebao čuti? Šta ima prednost u odabiru kadrova: stručnost i moralno-etički lik kandidata ili "podobnost" po stranačkoj, rodbinskoj ili finansijskoj liniji? A ako takvi već budu primljeni i uđu u školsku ustanovu, kakav je konkretan doprinos tih ljudi? Dolaze li spremni na nastavu, kasne li na časove, kakvu ostvaruju komunikaciju sa svojim kolegama, a kakvu sa učenicima? Da li očekuju od roditelja da se sami interesuju i pitaju za svoju djecu ili ih oni blagovremeno o svemu informišu?

Odgovore na postavljena pitanja ili veći dio njih već znamo. Nažalost, oni su destruktivni i ne služe na čast školi i obrazovanju. Ali, isto tako, oni

¹⁰ Marunčić, S., *Odgoj u svijetu pomućenih vrijednosti*, Stručno vijeće knjižničara Splitsko-Dalmatinske županije, Split, 2008., str. 5

su realnost naše svakodnevnice. Kako kaže akademik Danilović: ‹društvo, roditelji i pedagogija od savremenog nastavnika očekuju da bude moralan, karakteran, vrijedan, fleksibilan, samokritičan, principijelan, vedar, staložen, pouzdan, komunikativan, autonoman, skroman, siguran, velikodušan, brižan, dobronamjieran, energičan, vitalan, snažna ličnost, odan svom pozivu, te da ima potrebu za istraživanjem i posmatranjem događaja, procesa i fenomena, kao i da je osjetljiv za probleme učenika i roditelja. On treba da voli djecu, da je spreman za samostalno odlučivanje, za rad i učenje, dobar partner i sposoban za saradnju, te da prihvata moralne, vjerske, socijalne i demokratske norme, kao i običaje i tradiciju zajedničkog življenja sa drugim zajednicama i narodima.”¹¹ U tim školama, koje su tu oko nas, u Sandžaku, predaju i naši nastavnici-Bošnjaci i uče naša bošnjačka djeca. Dobar dio odgovornosti za loše stanje školstva moraju preuzeti politički predstavnici Bošnjaka, prije svega, mislim na dosadašnje političke strukture vlasti, od lokalne samouprave do republičkog parlamenta. Oni su svojim neradom i nebrigom školstvo doveli u haotičan položaj gdje nastavnik i učenik ratuju, direktori trguju radnim mjestima, pedagozi pripremaju svetosavsku slavu, moćni roditelji ocjene upisuju skupocjenim poklonima, a djeca sve češće ucjenjuju nastavnike prijetećim porukama da budu ‹mekši i finiji›, inače se neće dobro provesti. Dakle, usljed nedostatka odgojne komponente, i slabljenja odgojnog uzora u školi, gubi se etičko-moralna perspektiva odgoja i obrazovanja, a neminovno nastupa kriza vrijednosnog sistema u društvu koja se ogleda u devijantnom ponašanju među mladima i djecom.

U školama i među učenicima sve više je: nasilja, kriminala, droge, zlostavljanja, alkoholizma i to u stalnom porastu. U okviru vannastavnih aktivnosti: ekskurzija, izleta i žurki koje organizuju škola i školski aktivni nastavnici koji su zaduženi za red, nadzor i disciplinu, ne ustručavaju se konzumirati alkoholna pića u društvu učenika, nedolično se ponašati, pjevati i đuskati, i to sve na račun učenika i njihovih roditelja koji odvajaju za to zadnji dinar. Ove devijantne pojave su nastale kao posljedica dezorijentacije škole, vaspitno-obrazovnog sistema, neodgovornosti nadležnih prosvjetnih organa i pojedinaca.

¹¹ Akademik prof. dr. Mirčeta Danilović, Srpska akademija obrazovanja, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, 2011., str. 3

Može li se stanje popraviti i mogu li nam škole, te odgoj i obrazovanje u njima, ponovo postati svjetionici koji će nam osvjetljavati put u budućnost? Uvjereni smo da mogu i moraju. Mlada bošnjaška inteligencija sve više stasava, iz dana u dan. Sveje više visokoobrazovanih intelektualaca iz raznih naučnih oblasti kojisu svjesni potrebe novog kursa u odgojno-obrazovnom sistemu u Sandžaku, pa i šire. Mladi, stručni i obrazovani kadrovi, svjesni svoje vjere, kulture, historije, tradicije i jezika, spremni su preuzeti odgovornost odgoja i vaspitanja naših najmlađih, te kao odgojene duhovno-moralne ličnosti biti primjer učenicima, roditeljima i svojim kolegama. Islamska zajednica je sa lancem svojih odgojno-obrazovnih ustanova dala nemjerljiv doprinos u podizanju ove mlade generacije visoko-obrazovanih, ali i odgojenih ljudi. Učitelj koji želi svoje učenike odgojiti kao cjelovite ličnosti, i sam mora biti odgojen. Teško da mladi mogu prihvatiti nešto važnim i vrijednim ako ga ne primijete u konkretnom životu odrasle osobe: roditelja, vaspitača, učitelja ili nastavnika. U tom smislu, vjeronauka u školama je dobra mogućnost za popravljanje stanja na terenu školstva, a vjeroučitelji će uvijek biti na ispiti provjere izvršavanja povjerenog im emaneta u školama.

U školama je postojao i danas postoji etički kodeks¹² kojim se propisuju pravila i načela kojih se trebaju pridržavati u radu i ponašanju u školi, nosioci odgojno-obrazovne djelatnosti. Kodeksom je propisan pravedan odnos nastavnika prema svim učenicima bez obzira na različitosti, odgajati učenike prema načelu postizanja sklada misli, riječi i djela, u čemu trebaju biti primjer i uzor učenicima. Kod učenika treba podsticati slobodan, odgovoran, ozbiljan i stvaralački motiviran pristup učenju. Nastavnik u školi i na javnom mjestu uvijek mora imati na umu da je uzor učenicima. On mora takođe savjesno i odgovorno poštovati vremenski okvir i ograničenja u planiranju, pripremanju i izvođenju odgojno-obrazovnog rada. Nastavnik treba biti principijelan i zahtjevan, ali i tolerantan i pažljiv prema učenicima. Ne smije se pušiti u krugu škole, konzumirati ili biti pod dejstvom alkohola i droga. Nastavnik je dužan dolaziti u školu prikladno obučen, pristojnog izgleda i higijenski uredan. Ponašanjem u skladu s kodeksom ispoljavamo poštovanje prema sebi i drugima, te

¹² Grupa autora, Vodič za unapređenje rada nastavnika i škola, Reformski obrazovni krugovi, Beograd, 2005.

čuvamo ugled profesije i škole. "Jer, bez fundamentalnih humanih vrijednosti i karaktera, nema ni pravog ljudskog društva, ni humanog ljudskog života čovjeka kao jedinike, člana društvene zajednice, porodice, vršnjačke grupe ili radne grupe."¹³ Zašto se pomenuti kodeks etičkog ponašanja ne primjenjuje u dovoljnoj mjeri u školama, a njegova pravila ne poštuju, i ko je odgovoran za njegovu realizaciju? Gdje su školski inspektori i druge nadležne službe i komisije koje bi se pozabavile funkcionalnošću školskog kolektiva?! To su pitanja na koja sandžačkoj javnosti trebaju što prije dati odgovore ministar prosvjete, direktori škola i njihovi saradnici. Bojim se da ćemo ostati bez jasnog odgovora, jer oni koji su zaduženi da se bave organizacijom i funkcionisanjem škole, koji trebaju biti uzor i model ponašanja našoj djeci, zaboravljaju na ulogu škole i na svoj časni poziv prosvjetitelja.

U trci za materijalnim dobrima, lagodnim životom i uživanjima, ne prezaju od malverzacija i korupcije, stvarajući privid sreće i napretka, a zapravo utiru siguran put u propast, u kojem guraju sebe i one oko sebe. Dakle, treba jasno reći da je kriza odgoja sveprisutna: u porodici, školi, društvu u cjelini, te da patimo od nedostatka živog odgojnog uzora. Kriza odgoja je plod slabosti, nezrelosti i nespremnosti starijih članova društva na svim nivoima da preuzmu odgovornost i krenu u pozitivne promjene. Zato moramo, neodložno, pružiti priliku novim, svježim, obrazovanim mladim ljudima, učiteljima i nastavnicima, koji će odgajati ne samo riječima, nego i svojim ponašanjem, načinom na koji se ophodi s učenicima, kvalitetom pripreme za rad, te brigom za uspjeh djeteta kao cjelovite i potpune ličnosti spremne da preuzme odgovornost u porodici, poslu i društvenoj zajednici. Pravi učitelj, nastavnik i odgojitelj zna da se riječima prenose informacije i znanje, a moralne vrijednosti i kultura odgojnim uzorom. Takav učitelj i odgojitelj ohrabruje i učenike i roditelje, uliva nadu, njeguje otvoren i konstruktivan i vedar razgovor, razvija odnose povjerenja, zajedništva i međusobnog poštovanja. Tek tada škola dobija mjesto koje joj pripada, a mi i naše porodice ćemo konačno biti sigurni da u njima stvaramo temelje odgoja budućim profesorima, ljekarima, političarima, inženjerima, umjetnicima i odgojno-obrazovnim rad-

¹³ Vidaković, M., Novaković, J., Vukobrat, S., Sistem vrednosti mladih kao intelektualni kapital društva, Novi Sad, 2011., str 7.

nicima. Bošnjački narod u Sandžaku sa svojom duhovnom i intelektualnom elitom spreman je dati svoj doprinos na tom putu.

SAŽETAK

Ovim radom se tretira i analizira svekolika kriza u odgojno-obrazovnom sistemu, s posebnim osvrtom na odgojni uzor nastavnika ili vaspitača u školi. U tekstu se mogu naći odgovori, ili dijelovi odgovora na neka neodložna pitanja kao što su: kako se postaviti pred bujicom nadolazećih problema koje pred nas kao učitelje, nastavnike i profesore postavlja savremena škola, učenici, njihovi roditelji, pa i društvo u cjelini? Kakve su i kolike odgojne mogućnosti škole? Gdje je granica između odgoja i obrazovanja i da li postoji njihova ravnomjerna izbalansiranost i zastupljenost u nastavnom procesu? Postoji li odgojni uzor u školi, te da li je sadržana u ličnostima učitelja i nastavnika?

Odgovore na postavljena pitanja ili veći dio njih već znamo. Nažalost, oni su destruktivni i ne služe na čast školi i obrazovanju. Ali, isto tako, oni su realnost naše svakodnevnice koju živimo već duži niz godina.

Ključne riječi: Škola, odgoj, obrazovanje, odgojni uzor, učenici, roditelji.

Doc. Phd. Mustafa Fetić

Crisis of Educational Model in Schools

This work considers and analyzes overall crisis in the education system, with particular emphasis on the educational model of the teacher or teachers at school. There can be found answers or parts of answers to some parts of questions in the text, such as how to set the flood of upcoming problems before us as teachers, instructors and professors of modern-day school students and about their parents, and for society as a whole? What are, and how do the educational opportunities of the school function? Where is the line between education and whether there is equitable balance and their representation in the teaching process? Is there an educational role model in the school, whether it is contained in the personality of teachers?

We already know the answers to these questions or most of them. Unfortunately, they are destructive and of the state of the school and education. But also, they are a reality of our everyday life that we live for many years.

